

OSMANLI ARAŖTIRMALARI

XIII

NeŖir Heyeti - Editorial Board
Halil İNALCIK - Nejat GÖYÜNÇ
Heath W. LOWRY - İsmail ERÜNSAL
Klaus KREISER

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

XIII

İstanbul - 1993

Caroline FINKEL, *The Administration of Warfare: the Ottoman Military Campaigns in Hungary, 1593-1606*, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, 14. Ek cilt, Wien 1988, XI-362 sahife, (s. 350-362 arasında belge klişeleri), Ek cilt (faksimilesi verilen belgelerin Latin harfli metinlerini ihtiva eden 16 levha).

1593-1606 arasında tam onüç sene devam eden Osmanlı-Habsburg Harbi iki taraf için de bir dönüm noktası teşkil eder. Avusturya'nın askeri alanda denge kurabilmesi, hükümdarının Osmanlı Sultanı'na eşit sayılıp *Çasar* ünvanına sahip olması, Osmanlı Devleti'ne her yıl 30.000 altın vergi ödenmesi yerine bir defaya mahsus olmak üzere 200.000 altın verilmesi 1606'daki Zsitvatorok Antlaşması'nın sonuçlarıdır¹. Caroline FINKEL bu eserinde Osmanlıların bu mücadeledeki askeri hazırlıklarını, ordunun terkiibini, ikmal teşkilatını, yapılan masrafları ve bunların kaynaklarını ana malzeme olarak Osmanlı arşiv belgelerini kullanarak aydınlatmaya çalışmıştır.

Giriş (S. 1-6) 20. yüzyılda lojistik deyiminden ne anlaşıldığına değinir, dörtüzyüz sene öncekinden farklı bulmaz. Bu kısımda Macaristan'da Osmanlıların mevcudiyetine ve 1593-1606 Harbi olaylarına kısaca temas edilir (s.7-20). Kitabın 1. kısmı "*İnsan gücü ve seferberlik*" (s. 23-11), 2.si "*erzak ikmali*" (s. 121-208), 3. kısım da "*harbin malî kaynakları*" başlıklarını taşımaktadır. Her kısımda gerek belgelere, gerekse ikinci derecede kaynaklara dayanan zengin bilgi sunulmaktadır. Faydalanılanlar arasında İstanbul ve Viyana arşivlerinden belgeler, yazma eserler, Türkçe ve Batı dillerinde her türlü konuya uzaktan veya yakından ilişkin yayınlar vardır. Belgelerden mühim bir kısmını bu harbin son altı yılından kalma hazine-i amire ve Budin hazinesine ait gelir-gideri yansıtan muhasebe defterleri teşkil etmektedir. Yazar bu defterlerin benzerlerinin çağdaşı Avrupa'da bulunmadığını da belirtmektedir (s.218). Böylece FINKEL askeri tarih bakımından emsalsiz bir çalışmanın mümes-sili olmuştur.

Yazarın kaynaklar hakkındaki düşünce ve değerlendirmeleri (*A Note on Sources*, s. 330-331)'de uyarıcıdır, yerinde tesbitlerdir. Osmanlı tarihçileri için ana kaynaklar üzerinde tahlili araştırmaların azlığından şikâyet eder, kendi konusundaki en iyi eserler Peçevi, Hasanbeyzade, Selânikî ve Abdülkadir'ininkilerdir, bunlar arasında da, bizzat bu harp esnasında seferlere önce topçular, sonra cebeciler kâtibi olarak katılan Abdülkadir Efendi'ninki sıvırlmıştır der. Osmanlı Arşivlerinde aynı cinsten defterlerin bazan farklı tasniflerde bulunuşundan da yakınır. Meselâ kullandığı bazı sefer ruznamçeleri (muhasebe defterleri) Kepeci, bazıları ise Maliyeden Müdevver Defterler arasındadır. Bunların daha iyi bir kataloğunun yapılması temennisinde bulunur. Devlet Arşivleri'ndeki Osmanlı devri belgelerinin ve defterlerin sınıflandırılmasının devam etmesi, belge zenginliği, henüz çok iyi yetişmiş arşiv elemanı azlığı, yayınların muntazam takip edilememesi, bunun neticesi haklı uyarılardan haberdar olunamaması bu durumu doğurmaktadır. Aynı sorunlarda daha önce başka araştırmacılar da karşılaşmışlardır². Türkiye'de Devlet Arşivleri'nde yeni çalışmaların, düzenlemelerin yapıldığı, daha yetenekli genç elemanlar yetiştirilmeye başlandığı bir dönemde, bir kısım katalog çalışmalarının, eğer üniversitelerle işbirliği yapılamıyorsa, bu müesseselerdeki arşiv bölümleri tarafından gerçekleştirilmesi ve bu hususta Türk üniversitelerindeki öğretim üyelerinin öğrencilerini bu yola teşvik etmeleri ve onlara rehberlik etmeleri beklenir, böyle olması da gerekir.

Nejat Göyünç

(1) Harald HEPPNER, "Der lange Türkenkrieg (1593-1606). Ein Wendepunkt im habsburgisch-osmanischen Gegensatz", *Osmanlı Araştırmaları*, II, 1981, s. 133-146.

(2) Nejat GÖYÜNÇ, "XVI. yüzyılda ruus ve önemi", *Tarih Dergisi*, sayı: 2, 1968, s. 29-30, Klaus RÖHRBORN, *Untersuchungen zur osmanischen Verwaltungsgeschichte*, Berlin 1973, s. 158-159.